

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorna urednika:

Dr. Makso Pirc in dr. Viktor Supan.

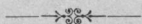

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1893.

VSEBINA.

1. <i>Fr. Šuklje</i> : O reformi naših direktnih davkov (Dalje.) . . .	257
2. <i>Dr. Janko Pajk</i> : O naravstvenej obvezanosti (Dalje.) . . .	256
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
a) O pravici kupca zahtevati od prodajalca odškodnino, ker prodajalec ni izpolnil kupne pogodbe (čl. 356. in 357. trg. zak.). — Visokost odškodnine z ozirom na tržno in kupno ceno — Tožbeni petit in razsodba. — Ničnostna pritožba v sumarnem postopanju . .	269
b) Oneratio fideicommissi	275
c) Tekom zapuščinske razprave sme jeden dedič vlagati za zapuščino tožbe v imenu vseh dedičev. (§ 550. obč. drž. zak.)	276
d) Posesti služnostne pravice kolovoza pridobiti se ne more na javnih cestah	277
4. Iz upravne prakse:	
Certifikat v smislu §-a 69., <i>lit a</i>) navodila k vojnemu zakonu o moralni sposobnosti za vstop v vojsko kot jednoletni prostovoljec odreči sme se le iz določno v §-u 24. voj. zak. navedenih razlogov	280
5. Književna poročila	283
6. Razne vesti	285
7. Pregled pravosodstva	287

O reformi naših direktnih davkov.

(Dalje.)

II.

In kaj mora biti končni cilj naše davčne reforme? Kajti pri vsakem organizatornem početju, v vseh strokah širnega političnega življenja temeljne je važnosti, da vidi politik jasno pred seboj končni smoter, po katerem mu je težiti.

Pri nas v naši davčni sistemi je sicer ta cilj silno oddaljen, toda dokaj jasno se kažejo že dandanes obrisi njegovi. Pred vsem odstraniti je sedanja krivično razdelitev direktnih davkov, olajšati preobložene davkoplačevalce, ostrejšje pritegniti one, katerih davčni fiskus dosihmal primerno prejeti ni mogel. Merilo bodi dejanski čisti dohodek; navzlic vsemu protivju, katero vzbuja zlasti v romanskih državah obdačenje čistega dohodka vedno bolj prodira misel, da je ta davčna podstava najbolj pravična in umestna, ako je le spojena s potrebnimi varstvi proti davčni prevari. Ali skušnja uči, da tiči v čistem dohodku temveč prostega dohodka, čim višja je absolutna vsota njegova. Prosti dohodek je namreč ono, kar preostaja po odtegnenih troških vštévši potrebščine za navadno hrano in oskrbo davkoplačevalca in rodbine njegove, oni čisti preostanek torej, kateri se more tezavrirati, plodonosno naložiti ali na kateri si bodi način zaužiti. Iz tega sledi, da davčna sila čistega dohodka raste z njegovo absolutno višino. V istem razmerji rasti torej i davčna mera, progresivno ali degresivno, tako da bode višjim skladom dohodninskim večji odstotek odstopati državni blagajnici nego nižjim. Toda fundirani čisti dohodek, izvirajoč iz glavnice nega imetja, lahko več prenaša nego nefundirani, ki se rodi zgolj iz osebne delavnosti pojedinega cenzita. Enneccerus v navedeni knjigi izračuna, da fundirani dohodek 10.000 mark odvaga ne-

fundirani v znesku 14.457 mark. (l. c. str. 16—17.) Na to se opira tirjatev, da je fundirane dohodke razmerno bolj obdačiti od nefundiranih. To se pa zgodi lahko s tem, da se pri dohodarini višja davčna mera uporablja proti zavarovanim dohodkom, ali še lažje s tem, da se ustanovi po najnovejšem pruskem vzgledu poleg dohodarine poseben imovinski davek (Vermögenssteuer). In sedanji prinosni davki? Popolnoma odstraniti jih pač ne bi kazalo, zlasti radi tega ne, ker so dotični davčni katastri pri zemljiščnem, hišnem, obrtnem davku znamenito in neizogibno sredstvo davčne kontrole proti neistinitim davčnim izjavam prevarljivih davkoplačevalcev. Poleg tega pa ne smemo pozabiti avtonomnih korporacij in torej kaže, da se sicer država omeji na dohodninski in imovinski davek, toda vse prinosne davke odstopi deželam, okrajem in občinam proti temu, da se avtonomna oblastva odpovedo pravici z davčnimi prikladami segati po gori navedenih jedino državi pridržanih davkih.

Tako bi bilo po mojem mnenji urediti sistemo naših direktnih davkov. Ali pri tem je vsegdar pomisliti, da velja tudi o davčnih organizmih stara beseda: „Non datur saltus in natura.“ Če danes uvedemo tako organizacijo v naše direktne davke, skoraj gotovo je, da se stvar izjalovi. In zakaj? Državni proračun za l. 1893. kaže, da znaša skupna preliminarna svota direktnega davka v naši državni polovici 108.7 milijonov. Skoraj ves ta znesek pokrit je po prinosnih davkih, katerim bi se država morala odpovedati à raison ravnokar razloženega umovanja. Če primerimo to svoto skupnemu pokritju v znesku 609.6 milijonov, vidimo itak, da je delež direktnega davka v našem državnem budgetu razmerno nizek, in do istega izpoznanja pridemo uvidevši, da vrže posredni davek v našem gospodarstvu nič manj nego 328.4 milijonov, torej trikrat toliko kakor neposredni. Absolutno nemogoče je, da v sedanjih razmerah država odneha od tega davčnega prinosa. Finančni minister ne sme torej računati tjà v en dan, skokov ne sme delati, previdno mora postopati, pred vsem ne sme se s prva preveč zanašati na novo dohodarino, pri koji mu bode boriti se proti ukoreninjenim hibam nerazvite davčne moralnosti prebivalstva našega. Počakati mu je na povoljni uspeh novo uvedenega osebnega dohodninskega

davka. Stoprav potem, kadar ga izučí večletna izkušnja, da se je davkoplačevalec v istini uže privadil temu davku, da se davčna izpovedanja (davčne fasije) vršé pravilno in lojalno ter da je državi računati na obilen dohodek iz tega vira, — stoprav potem sme resen finančni minister storiti korak dalje ter dopolnivi dohodarino z imovinskim davkom odpovedati se prinosnim davkom na korist avtonomnim oblastvom.

To utegne biti jasno, a iz tega sledí še druga stvar. Nova dohodarina mora postati temeljni kamen davčnemu ustroju, vendar je ne moremo uresničiti, ako prej ne iztrebimo udomačeni predsodek, da pomeni novi ta davek zgolj pomnoženje onih žrtev, koje za-se zahteva nenasitni fiskus. Baš ta svoje dni povsem opravičena bojazen ugonobila je vse poskuse, kar so jih izmislili Depretis, Chertek in Dunajewski od l. 1875. do 1882.! Ves dohodek tega davka uporabljati se mora torej s prva v to svrhu, da se znižajo sedanji prinosni davki. Kar država jemlje z levico, vrne naj zopet z desnico preplašenemu davkoplačevalcu. Seveda, taka taktika ne sme in ne more se ustaliti za neomejeno dobo, vendar prehod naj se ustvari, občinstvo privadi se naj dohodninskemu davku, stvar treba ukoreniniti — potem pogumno dalje proti zadnji etapi, konečnemu smotru davčne naše reforme!

Po teh splošnih pojasnilih preidem na oceno davčnih zakonov, po finančnem ministru predloženih parlamentarnemu pretresovanju. Naravnost rečem, potezal se bodem za dotične zakonske načrte zlasti radi tega, ker jih nikakor ne smatram kot konečno rešitev potrebne davčne reforme, baš nasprotno, le začetek je, in izrecno poudarjam, neizogiben začetek. Kajti vsaka pravična reforma sedanjega davčnega organizma naslanjati se mora na razviti osebni dohodninski davek, ustvarjen po progresivnem principu. Brez jednacega davka nikamor ne moremo, vsled tega se mu načeloma ne more protiviti nihče, kateremu je v istini mar za odpravo onih grdih nerednostij, koje dandanes žulijo pojedine davkoplačevalce, ob jednem pa škodujejo celokupnosti.

Načrt zakona o direktnih osebnih davkih (priloga 380. iz XI. sesije) obširno je delo. Uvodilni zakon broji 15 členov, zakon sam sestavljen je iz sedmih poglavij in 316 paragrafov. Prvo po-

glavje obseza splošni pridobninski davek (§ 1.—90.), s kojim se naj nadomesti sedanja pridobnina in dohodarina. Ker se podjetja, podvržena pokladanju javnih računov, v smislu novega zakona ne obdačijo po splošni pridobnini, ureja drugo poglavje pridobninski davek namenjen takim podjetjem (delniškim družbam, hranilnicam, posojilnicam itd.), in sicer v §-ih 91.—128. Davek na plače (Besoldungssteuer) obravnava tretje poglavje (§-i 129. do 157.), davek na rente (rentni davek, Rentensteuer) četrto poglavje (§-i 158.—188.). Najznamenitejši del, uprav jedro in mozeg cele davčne reforme nahaja se v petem poglavji, katero se v §-ih 189.—271. bavi z osebnim dohodninskim davkom. Zadnji dve poglavji, šesto in sedmo, proglašati kazenska določila (§-i 272. do 293.) in splošne določbe (§-i 294.—316.). Pridanih je nekoliko formularov (A—F) in jako obširni pridobninski tarif. Zeló obsežno nagibno poročilo razjasnuje načela in nazore, po katerih je vlada bila izdelala svojo predlogo, utemeljivši tudi posamezne paragrafe; ob enem dodano je dosti statističnega gradiva, in konečno še grafična tabela, katera naj služi pri primerjevanji predloženih davkov ter njih davčne mere z enakovrstnimi davki nekaterih sorodnih držav in s prejšnjimi avstrijskimi davčnimi projekti. Motivno poročilo izdelala sta sekcijski načelnik Böhm-Bawerk in sekcijski svetnik Rob. Meyer, oba poleg praktične izkušenosti tudi znamenita teoretika. Objektivno sodeč o njunem delu izreči moram, da je dotično motivno poročilo uprav na čast našemu finančnemu ministerstvu in njegovemu uradniškemu osebju. Popolnoma pritrujem možu, slovečemu izmed prvih davkoslovnih kapacitet, bivšemu avstrijskemu ministru Schöffleju, ako priznani ta veljak in strogi kritik v svojem strokovnem listu (*Tübinger Zeitschrift für die gesammte Staatswissenschaft* 1892, 4. Heft, pag. 708.—720.) poudarja znamenitost dotičnega motivnega poročila, naglašajoč, da je v njem čitati marsikaj, kar se bode moralo uvaževati celó v obširnih kompndijah davčne vede.

Parlamentarno pretresovanje napominanih davčnih zakonov počasi napreduje. Finančni minister izročil jih je zbornici v 117. seji, dne 19. februvarija 1892. l., govor njegov bil je vsprejet z burno pohvalo. A navdušeni ta vsprejem veljal je v prvi vrsti prozornim temeljnim načelom nameravane reforme in na njegovo

mesto stopili so kmalu razni pomisleki, deloma stvarno opravičeni, deloma izvirajoči iz stanovskih ali osebnih ozirov. Prvo branje novih zakonskih načrtov vršilo se je v seji 121. in 122. dne 29. aprila in 3. maja, debata bila je plehka, neznamenita. S prva odstopile so se predloge staremu davčnemu odseku, kateri se je pri tej priliki pomnožil od 24 na 36 članov. Odsek dognal je splošno razpravo, do nadrobne debate ni utegnil priti, ni mu preostajalo potrebnega časa, zlasti ker je večina njegovih članov ob enem bila uprežena v budgetnem in valutnem odseku ter vsled tega bila preobremenjena z drugimi nujnimi posli. Prodrlo je prepričanje v vladnih in poslanskih krogih, da stvar ne gre izpod rok, ako se ne izroči posebnemu permanentnemu odseku, kateremu se bode baviti ž njo tudi mej parlamentarnimi počitnicami. Volil se je torej letošnjo spomlad nov odsek ad hoc, broječ 36 članov ter le-ta zboroval je od 25. maja do 30. junija. Iz svoje srede imenoval je odsek več pododsekov, enega za splošni pridobninski davek, drugega, kateremu je bil nalog, pretresati ona določila dohodninskega davka, glede kojih se veliki odsek ni mogel zjediniti. Sam veliki odsek spravil se je takoj na 5. poglavje, osebni dohodninski davek. Ne dá se oporekati, odsek in pododseki trudili so se pošteno, dobre volje ni manjkalo, vendar rezultati niso bili preveč povoljni. Pododseku sicer, izvoljenemu za splošni pridobninski davek (allgemeine Erwerbsteuer), posrečilo se je, da dožene svojo nalogo. Zavrgel je pridobninski tarif, dotičnemu davku izumil novo podstavo ter dogovorno z vlado izmislil nov načrt, katerega je popolnoma izvršil. O njem govorim kasneje. V velikem odseku pa ni šlo tako gladko. Sicer je razprava osebne dohodarine prodrla od §-a 189. do §-a 250, ali baš najznamenitejši paragrafi so se po dolгих in čestokrat mučnih debatah odstopili dotičnemu pododseku in le ta večinoma ni prišel do tega, da bi o njih konkretne predloge dosihmal mogel staviti veliki komisiji. Stvar niti prečudna ni; z jedne strani preveliki odseki običajno ne poslujejo gladko in točno, kajti s številom članov po navadi ne raste v istem razmerji kvalitativna vsebina in strokovno znanje, potem pa ne gre prezirati, da pomeni davčna razprava vedno in ognjevito borbo med nasprotujočimi si interesi raznih davkoplačevalcev in njihovih zastopnikov. I tū velja beseda: „Tout comprendre c'est tout pardonner!“

Pričel bodem z osebnim dohodninskim davkom. V tehničnem oziru je ta davek pač najlažji in najprozornejši del cele davčne osnove, toda materijelno prevaguje ter po vsej pravici smemo o njem trditi, da je hrbtišče cele davčne reforme. Razpravljajoč njegovo vsebino sodim, da bode najbolj pred vsem naglašati ona določila, pri kojih se je posebna kontroverza razvnela v odseku.

Radi tega se ne maram muditi pri §-ih 189. in 190., s kojima se pričinja V. poglavje, zadevajoče osebni dohodninski davek. V njih določa se davčni subjekt, pové se, kdo je temu davku podvržen, kdo je oproščen. V obče obveljalo je vladno načelo, da zadeva osebna dohodarina le fizične osebe, a ne tudi pravnih. Dalje je odsek, razpravljajoč vprašanje davčne oprostitve, odklonil nasvet, naj se pri cesarskih dohodkih oprosti le „civilna lista“, a ne tudi dohodki zasebnega cesarskega premoženja. V smislu vladne predloge so dalje davka prosti zastopniki in konzuli inozemskih vlad in sicer za ves dohodek, kateri ne izvira iz tuzemskih zemljišč, hipotek, obrtnih podjetij, plač ali pokojnin itd. Isto velja za njih uradnike in služabnike, vendar sodil je odsek, in sicer po pravici, da je to določilo omejiti le na inozemske osebe. Ako je torej Avstrijec n. pr. v službi pri nemškem poslaniku, bode mu ne gledé na njegovo službo davek plačati od vseh njegovih dohodkov.

Važno določilo nahaja se v §-u 191. Tú se določa, da so davka oproščene one osebe, katerih skupni letni dohodek ne preseza 600 gld. S tem je ustanovljen tako zvani davčni „eksistenčni minimum“. Nekaj podobnega je uže izraženo v sedanjem zakonu, kajti § 6. ces. patenta z dne 29. oktobra 1849. l. veleva, da se oprosté dohodarine II. vrste oni davkoplačevalci, katerih dotični dohodek ne prekorači 600 gld. st. den. (= 630 gld. a. v.). Ali upoštevati je, da dosedanja izjema velja le za ono kategorijo dohodkov, katera izvira iz plač, mezd itd., a ne za vse dohodke sploh, dočim je novo določilo po vsem splošno. Svota 600 gld. bila je vsprejeta brez posebne debate. Z jedne strani se ni smelo prezirati, da po drugih državah je meja za eksistenčni minimum v obče dosti nižja. Na Pruskem n. pr. sega le do 950 mark (= 475 gld. v zlatu), na Badenskem in v Hesiji le do 500 mark, v kraljestvu saksonskem celo le do 300 mark. Jedino izjemo

kaže nam Angleška, kjer so prosti dohodninskega davka („income tax“) dohodki do 150 L (1 L = 21·15 mark = 10 gld. 57¹/₂ kr. v zlatu), ali tú treba pomisliti, da ima v bogati Angleški denar v obče mnogo manjšo vrednost in kupno silo nego pri nas. Prenizek torej eksistenčni minimum, nasvetovan po novi predlogi, gotovo ni, vsled tega odklonil se je v odseku predlog, naj se zviša na 700 gld. Z druge strani pa je odsek sodil, da tudi ne kaže, še bolj znižati ga, kajti uvaževati je, da so prinosni davki pri nas v Avstriji izdatno višji nego drugod, zlasti pa, da so baš nižje davčne plasti preobložene z indirektnimi davki ter pred vsem, da neprimerno visoki davek na sol (izražen v obliki solnega monopola, oziroma v previsokih cenah soli) itak uže vpliva kakor dohodninski davek, le v nasprotni progresiji. Vsled tega se je vsprejela po vladi nasvetovana svota.

Večja nasprotja pokazala so se pri §-u 192., zadevajočem podstavo obdačenja, dalje pri §-u 193., uredivšem obdačenje zakonskih ljudij ter njihovih rodbin, pred vsem pa pri §-ih 195. in 199., katera obravnavata davek na dohodke iz poljedelstva. O teh določilih obširneje v tretjem odstavku!

III.

Prva večja kontroverza razvnela se je pri razpravi davčnega objekta in sicer pri vprašanji, katero podstavo izbrati je obdačenju? Dohodki namreč so po svoji naravi deloma stalni, deloma nestalni ter po svojem znesku negotovi in nedoločeni. Gledé nestalnih dohodkov predlagala je vlada, naj se obdačijo po dejanskem znesku zadnjega, davčnemu letu predidočega leta. V pododseku pa in v odseku prodrila je naposled misel, da jih je obdačiti po povprečnem znesku zadnjih treh, oziroma pri prvi davčni priredbi po povprečnem znesku zadnjih dveh let. Nikakor ne tajim, da pri tem vprašanji, katero ima sicer več teoretičnega pomena nego materijelne važnosti, dajem prednost prvotnemu načrtu.

Vendar se naslanja odsekov sklep na več stvarnih razlogov. Vabil je vzgled pruskega dohodninskega davka; v §-u 10. zakona z dne 24. junija 1891. l. nahajamo podobno določilo in dotična izvršilna odredba (Anweisung vom 5. August 1891) ga

dobro pojasnuje in dopolnjuje v členu 5. Poleg imenitnega pruskega uzorca pa je bila merodajna misel, da bode na ta način mogoče, ozirati se tudi na pasivne bilance, na izgube posameznih let ter vpoštevši jih pri odmerjenji davčne glavnice dotičnemu davkoplačevalcu zmanjšati davčno breme.

Jako hvalevreden namen, in vendar se ne morem sprijazniti z nasvetovano spremembo! Ne dá se namreč oporekati, da je večletni povprečni znesek v bistvenem protislovju z vodilno idejo dohodninskega davka. Dohodarina hoče zasačiti isti dohodek, le-ta je njen pravi davčni objekt, ali pri povprečni podstavi izgine ta objekt in na njegovo mesto stopa neka fiksija, stopa mrtva številka, izumljena po mehaničnem računu. Istina, da se pri povprečnem računu dadó uvaževati dejanske izgube. Toda nastane vprašanje, je-li tak ozir pač utemeljen v bistvu dohodninskega davka? Idejal davčni bi bil vsekako, da se še tekom davčnega leta izvé dotični dohodek ter primerno obdači, in le ker to ni mogoče iz praktičnih razlogov, sega davčna uprava po dejanskem dohodku zadnjega leta. Da bi se še isto leto mogel obdačiti ves dohodek, sigurno je in očitno, da bi se dejanska izguba uvaževala le v toliko, da ker dohodka ni, tudi davka ne bi bilo. Izgubo smatrati je kot zmanjšanje imovinske substance, za davčno izračunjanje stvar ni relevantna. V tem oziru je zanimivo določilo hamburškega zakona o dohodninskem davku. Tam so sicer tudi vsprejeli triletni povprečni znesek kot davčno podstavo, toda izrecno velewa § 5.: „Izguba jednega leta se nikoli ne sme odtegniti od dohodkov ostalih let. Če se pa v vseh treh letih pokaže izguba, potem sploh davka ni plačati.“ (Hamburger Einkommensteuergesetz vom 7. März 1881, v Schanz-ovem „Finanzarchiv“, VII. Jahrgang, 2. Band, 1890). Vsekako je v hamburškem določilu več logične doslednosti nego v pruskem ter v njegovi avstrijski kopiji.

Pripravljen sem na ugovor: „Pod mizo s slepo teorijo, glavna stvar je, da se davkoplačevalcu breme olajša, zlasti če so ga zadele izgube!“ Ali baš to olajšanje vidi se mi silno dvojljive vrednosti. Pač se mu zmanjša absolutna svota predpisanega davka, ali vsled razdelitve njene na večletno dobo žulil ga bode davek baš v slabih letih. Vzemimo n. pr. vinogradnika! Znano je, da zlasti vinska kultura pripada najbolj nesta-

novitnim poljedelskim strokam. Recimo torej, da je vinogradnik A. iz svojega vinograda imel

l. 1895. čisti dohodek . . .	6000 gld.
l. 1896. čisto izgubo . . .	— „ 1000 gld.
l. 1897. čisti dobiček . . .	3000 „

Po prvotnem vladnem načrtu ter z ozirom na § 207., s kojim se določa davčna mera, plačati bi bilo davkoplačevalcu za l. 1896. dohodninskega davka 146 gld., l. 1897. bi bil davka prost, l. 1898. zadene ga zopet davek 55 gld., vsega skupaj torej znaša davčna dolžnost njegova za celo triletnje 201 gld. Obdržimo isto aritmetično podstavo za račun po odsekovem nasvetu! Ako odtegnemo izgubo 1000 gld. od dohodkov, preostane še 8000 gld. ali povprek za jedno leto 2666 gld. 66 kr. Po §-u 207. znašal bi v tem slučaju davčni nastavek za eno leto 49 gld., za 3 leta 147 gld. Istina torej, da je davkoplačevalec prihranil 54 gld. (201 gld. — 147 gld.). Toda pomisliti je, da po oni letini, katera mu je vrgla čistega dohodka 6000 gld., niti čutil ne bode davka znašajočega 146 gld., dočim utegne po izgubi 1000 gld. tudi nižji davek 49 gld. marsikomu delati preglavico. Sprememba nasvetovana po permanentnem odseku se mi torej ne vidi praktična.

O posebno velikih čistih izgubah v tem smislu se pa pri poljedelstvu itak ne more z lahka govoriti. Izguba nastane, ako vrednost pridelkov ne pokrije troškov obdelovanja, te troške je po §-u 196. sploh odtegniti od kosmatega dohodka. Velika razlika med jednim in drugim faktorjem pri poljedelstvu bode več ali manj redka, bode izjema. Pač pa se jednake znamenite izgube lahko pripeté v fluktuacijah obrtnega in trgovskega gibanja, in sicer v tem večji meri, čim bolj se podjetje naslanja na golo spekulacijo. Vzemimo n. pr. borznega špekulanta! Zlasti v dobi „špekulativnega razvoja“, kateri se redno konča s „krahom“, običajno nakopiči borzijanec velike dobičke, kaj lahko se zgodi, da pri drznem špekulantu letna bilanca skaže na stotisoče čistega dohodka. Država ima utemeljeno pravico do svojega deleža pri tem lahko pridobljenem dobičku in če se davek ne odmeri po povprečni svoti, večinoma lahko tudi izterja ta svoj delež. In pri povprečnem računu? Dohodki pridobljeni po borzni igri, minljivi so kakor milina pena — „danes milijonar, jutri berač“, to je čestokrat usoda pravega borzijanca. Kriza privihra, razprši

nagromadena premoženja in ž njimi vred pogubivajo se i one svote, katere osiromašeni špekulant še dolguje na dohodninskem davku. Ima-li — vprašamo — produktivni stan, zlasti pa polje-delec kak interes na tem, da se prizanaša špekulaciji ter iz nje izvirajočim dohodkom? In če se na ta način oškoduje davčna blagajnica, ali ni povsem jasno, da je ž njo vred oškodovana celokupnost davkoplačevalcev, kajti vsled posebne štrukture novih davčnih predlog zmanjšajo se davčni popusti (Steuer-nachlässe) v isti meri, v kateri se skrči efekt osebnega dohod-ninskega davka!

(Dalje prihodnjič.)

Fr. Šuklje.

O naravstvenej obvezanosti.

Piše dr. Janko Pajk.

VII.

Vest in razna čuvstva nagibi k obvezanosti.

Eno stopnjo niže, nego je naravstvena svoboda, stoji obve-zanost po lastni vésti. Ta obvezanost nastane v duši po na-mišljenji kake svrhe, pred katero izginejo vse druge pomisli in čuvstva. Kdor je n. pr. obljubil kako plačilo, nima, ako je na-ravstven sploh, ničesar bolj v mislih nego izpolnitev tega obéta. Ta namisel se takó rekoč zasidra v njegovi svésti; a s to svéstjo združijo se druge razne in slične misli, katere zopet odrivajo vse onemu obétu nasprotné. Vsled svoje navzočnosti stopa misel obéta vedno bolj v središče pomnjivosti (pozornosti) in vpliva takó tudi na voljo.

Iz delatnosti (poznejšega vpliva) takih obvezanostnih namislij nastane s časoma stanovitost in doslednost v izpolnjevanji dolžnostij. Iz te stanovitosti utrdi se vsled vaje posebna naravstvena umstvenost (logičnost) in značaj-nost osebe. Samo po tej umstvenosti izvršuje se redovita na-ravstvenost; ob enem takó nastaje tanka čutnost (občutlji-vost, rahločutnost) za vso naravstvenost, katera podaje osebi poseben naravstven nagon (instinkt).

Vendar pa ne zadovoljuje véstnost sama brez ostre razumnosti. „Vést“ je namreč v naravstvenem oziru omahljiva stvar; tudi neka vrsta krive vésti nahaja se poleg prave, katera je odvisna od predpolaganja (premise) naravstvenega zaključevanja. Ako je to predlaganje krivo, potem tudi vsa umstvenost ne pomaga nič. Takó n. pr. imajo tudi tolovaji v Abrucah tanko „vést“, da dajo svojo „častno besedo“, da celó mólijo za srečno izvršitev napada, in da si očitajo, ako niso dobro izvršili svoje nakane ali pa popustili v važnem trenutku svoj načrt. O raznih vrstah vésti dalo bi se dosti več povedati; obširneje razpravlja o njih Schopenhauer: *Die beiden Grundprobleme der Ethik*, 1841. Str. 195. nasl.

Izmej čuvstev, na kojih* je osnovana obvezanost, je najmočnejše poštovanje, katero izvira iz raznih vzrokov. Prva vrsta poštovanja prihaja iz čuvstva lastne vrédnosti, druga iz vrednosti inih znamenitih oseb. Iz takih opazovanj nastaja pa čuvstvo obvezanosti. Kdor namreč izpozna svojo vrednost po primerjevanji z drugimi ali po sodbi v naravstvenosti znamenitih oseb, tudi bolje izvršuje svojo dolžnost do drugih. Celó lopov izpolnjuje zaradi sebe, ker se po krivici ima boljšega, svoje obvezanosti, ker mnogo tega želí in doseza, česar brez izpolnjevanja ne bi mogel doseči. Vrednost drugih oseb uriva nam pa siloma poštovanje do njih tudi tedaj, kadar je razlika mej njimi in nami velika, ali kadar smo si svésti mnogih nedostatnostij.

Čuvstvo poštovanja prevladuje nas tudi nasproti prirodi, katera je v tolikih ozirih naša učiteljica! Kakó majhne so naše moči nasproti neskončnim prirodnim silam, katere gibljejo vesoljni svet! S poštljivostjo klanjamo se neizprosnim zakonom, ki vladajo povestnico sveta! Kako malenkostno je naše znanje napram modrosti, katera deluje neutajljivo v redu prirodnem! Znano je, s kakimi čuvstvi začujenja se je Newton klanjal čudovitim in redovitim zakonom prirode. In ravno to spoštovanje do za naš um prevelike modrosti prirodne síli nas ob enem k obvezanosti napram tem zakonom, katerih poslušnost nam daje ob enem največo korist. Kant, ki je poln nedoslednosti, nasprotuje si tudi ozirom na spoštljivost napram bližnjiku in prirodi. V nekojih svojih spisih trdi, da „čuvstva pošto-

vanja“ nam vzbuja „pomišljenje (tuje) vrednosti, katera pomanjšuje moje samoljubje“; da nadárjenost drugih vzbuja naše „poštovanje“ do njih.¹⁾ Poštovanje prirode: n. pr. ono, koje vzbuja v nas pogled „vulkana“, tají Kant;²⁾ da bajé samó nasproti „osebam“ čuvstvujemo „poštovanje“. ³⁾ Sicer pa Kant ni preziral „poštovanja zakonov“, samó da je dovajal njegov vzrok iz „samodoločbe volje“, „ker si nakladamo to poštovanje samí!“ ⁴⁾ Pri svojem „transcendentalizmu“ Kantu ni mogoče stopiti izven opazovanja človeške osebe!

Čuvstvo poštovanja gojimo napram človeštvu in vsem človeškim oblastvom, posebno napram onim, koji so tolmači in čuvaji zakonov, takó da svoje poštovanje zakonov prenašamo na osebe, ki so posredniki zakonov. Semkaj spada poštovanje roditeljev, starejših oseb, oblastij, početnikov in prednikov človeškega rodú, deželnih in državnih zakonov, šeg in običajev, celó narodnih navád, javnega mnenja, povestnice, tudi bodočnosti, katera bode enkrat naša sodníca!⁵⁾ — Ali popolnoma se vendar ne smemo udajati čuvstvu poštovanja; svojo sodbo pridrževati moramo si še vedno tudi napram znamenitim osebam, ker so zmotljive, kakor smo samí. Ne bilo bi umestno odobravati vseh presodkov svojega naroda, svojih državnikov, svojih zastopnikov, vsakega gibanja javnega mnenja! Zató čuvstvo poštovanja ni najviši in najplemenitejši vzrok obvezanosti. Samó človeštvo v svoji vrhovni stopnji je vsega poštovanja vredno. To misel izrazuje lepó Kant rekoč: „Pojedini človek je sicer dosti malo svet, a človeštvo v človeški osebi naj mu je sveto.“⁶⁾

Sorodno poštovanju je čuvstvo bojazni neugodnostij. Ta bojazen javlja se v kèsu, malosrčnosti, zdvojenosti. Iz same bojazni takih čuvstev zavezuje se oseba k dejanjem, po kojih se izogne teh čuvstev. V resnici so ljudje, ki raje pretrpé vsako

¹⁾ Grundlegung zur Methaphysik der Sittlichkeit, Hartenstein: S. Werke. IV. zv. str. 249. op.

²⁾ Kritik der praktischen Vernunft, str. 92.

³⁾ Isto tam.

⁴⁾ Grundlegung zur Methaphysik der Sittlichkeit, isto tam.

⁵⁾ Prim. o tem, kar razpravlja H. Spencer: Thatsachen der Ethik, 1879. str. 127.—128.

⁶⁾ Kritik der praktischen Vernunft, str. 105.

krivico od drugih, samó da uživajo duševni mir. Zató tudi izpolnujejo véstno in natanko vse zakone in vse naredbe, samó da nimajo sitnob. A takošni ljudje so tudi v nevarnosti, da so iz bojazni tudi malodušni in da se zapletejo vsled malodušja v krivde drugih ter se pogube z njimi. Tudi ni tako dušno stanje njim zaslužno; strah in bojazen nista naravstvena, nego sebična nagiba k dobremu. Po sami bojazni takih čuvstev, kakoršni so naštetí, tudi ne bi mogla okrepčevati se in obstajati družba.

(Konec prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

- a) O pravici kupca zahtevati od prodajalca odškodnino, ker prodajalec ni izpolnil kupne pogodbe (čl. 356. in 357. trg. zak.). — Visokost odškodnine z ozirom na tržno in kupno ceno. — Tožbeni petit in razsodba. — Ničnostna pritožba v sumarnem postopanju.

Septembra meseca l. 1891. prodal je Ljubljanski trgovec B trgovcu A na Dunaji 200 met. stotov ježic žetve iz leta 1891. po 21 gld. stot ter se zavezal je izročiti koncem novembra meseca l. 1891. »loco Ljubljana«. Ko je rok potekel, ne da bi bil B izpolnil pogodbe, dovolil mu je A podaljšani rok za izpolnitev pogodbe do 24. decembra l. 1891. A tudi do tega dne ni izročil B prodanih ježic. Po daljšem dopisovanji, v katerem je zahteval A najprvo 800 gld., potem pa 600 gld. odškodnine radi zaslužka, ki mu je odšel, itd., vloži dne 23. majnika l. 1892. pri deželnem kot trgovskem sodišči v Ljubljani tožbo, v kateri pojasni položaj ter pravi: »Opravičen sem v smislu čl. 357. trg. zak. zahtevati, da mi plača B diferenco med kupno in tržno ceno, katero je imelo prodano blago za časa dolžne dobave t. j. koncem meseca novembra l. 1891. v Ljubljani. Tržna cena bila je . . . 23 gld. kupna 21 »
torej mi gre po 2 gld.
za stot ali vsega skupaj 400 gld.« Zahtev ek pa se glasi:

»Toženec mora mi plačati odškodnino, obstoječo iz difference med kupno in tržno ceno, katero je imelo blago koncem meseca novembra 1891. l. v Ljubljani v znesku 400 gld.«

Toženec ugovarja naslednje in ponudi dokazila za svoje trditve: 1.) Kupna pogodba sklenila se je le o kranjskih ježicah. Sklepno pismo, v katerem se ne nahaja ta okolnost, ne strinja se z dejansko pogodbo. V Ljubljani tržijo se sploh samo kranjske ježice ter kupuje dunajska tvrdka po trgovskem običaji (čl. 279. trg. zak.) v Ljubljani le kranjske ježice, če se ne pristavi izrecno kaj drugega. L. 1891. ni bilo ježic na Kranjskem. B jih je zaman iskal po celi deželi. 2.) Leta 1891. niso imele ježice žetve tega leta v Ljubljani tržne cene ali vsaj ne cene po 23 gld. stot. 3.) Diferenca se ne more zahtevati. Čl. 357. trg. zak. velja le za fiksne, ne pa za opominjevalne kupčije. Tožitelj more le zahtevati ali gotovo škodo — katere ni dokazal — ali pa izpolnitev pogodbe. 4.) Če bi pa »per inconcessum« bila merodajna tržna cena, ne more biti to ona meseca novembra 1891. l., ker se je rok podaljšal do 24. decembra 1891. l.

Z odlokom z dne 25. februarja 1893, št. 1555 odredilo se je dokazovanje po izvedencih o vprašanji: »Je-li bila res tržna cena za ježice (sploh) koncem novembra do 24. decembra 1891. l. v Ljubljani 23 gld.« To dokazovanje vršilo se je dne 20. marcija 1893. l. Jeden izvedenec ni vedel ničesar povedati. Drugi je rekel, da se je njemu sicer ponujalo v Ljubljani ježic v jako majhnih kvantitetah iz leta 1891. po 21 do 23 gld., da pa njemu o tržni ceni ježic ni ničesar znanega. Načelnik je pa potrdil, da se je sicer kupovalo to blago po 15, 16 in 18 gld. stot, da ga je pa bilo tako malo, da ni bilo tržne cene. — Potrdili so pa vsi, da se tržijo v Ljubljani le kranjske ježice.

Deželno kot trgovsko sodišče Ljubljansko razsodilo je z rzsodbo z dne 28. marcija 1893, št. 2805:

Toženec mora radi neizpolnjene kupne pogodbe, sklenjene o 200 met. stotov ježic, katere se je zavezal izročiti tožitelju po 21 gld. stot do konca novembra meseca 1891. l. v Ljubljani, plačati tožitelju odškodnino v znesku 400 gld., ali pa v onem manjšem znesku, kateri dokaže tožitelj po sledeči cenilni prisegi s 6% obrestmi in troški — a le, če stori tožitelj cenilno prisego

»da se mu je prizadela vsled tega, ker mu toženec ni izročil ježic, škoda v znesku 400 gld. ali pa v manjšem znesku«.

Razlogi.

Po soglasnem priznanji obeh strank je dokazano in izhaja iz pisem, da se je toženec zavezal, izročiti tožitelju 200 met. stotov ježic žetve iz l. 1891. po 21 gld. stot do konca novembra 1891. l., da mu je tožitelj podaljšal rok do 24. decembra 1891. l., da pa toženec blaga sploh ni izročil. Tožitelj zahteva, kakor je to naznanil tožencu uže s pismom z dne 24. decembra 1891. l., mestu izpolnitve pogodbe odškodnino, ker se ni izpolnila pogodba, v znesku 400 gld., ki obstoji v diferenci med kupno ceno 21 gld. in tržno ceno 23 gld. za stot, katero je blago bajé imelo od konca novembra meseca do 24. decembra 1891. l. v Ljubljani. Sklicuje se na čl. 283. in 357. trg. zak. Tržno ceno se je pa ponudil dokazati po izvedencih. — Toženec ugovarja, da se je sklenila pogodba le o kranjskih ježicah, kar je v slučaju, da se morajo izročiti ježice v Ljubljani, ne da bi se izrecno dogovorilo kaj družega ter tudi, ako pošlje dunajska tvrdka svojega agenta v Ljubljano po ježice, samo ob sebi umevno, ker je to trgovski običaj. — Leta 1891. — pravi — ni bilo na Kranjskem ježic, ni jih bilo na trgu, in ko je bil toženec v raznih krajih na Dolenjskem, nakupovat ježice, dobil je povsod odgovor, da jih sploh ni — isto tako je bilo na Hrvaškem, Štajerskem in Koroškem. Torej mu ni bilo mogoče, izpolniti pogodbe. Ponudil je toženec o vsem tem dokaz po pričah, izvedencih, itd. Dalje trdil je toženec, da gre tu le za opominjevalno in ne za fiksno opravilo, da torej tožitelj ne sme zahtevati difference med tržno in kupno ceno, temveč dokazati mora svojo istinito škodo, — česar pa ni storil. Konečno poudarja, da to blago v letu 1891. sploh ni imelo tržne cene ter, da more merodajna biti le tržna cena z dne 24. decembra 1891. l. in ne tržna cena prve dobe. Prvi ugovor nima pravnega temelja. Pogodbena pisma govorita jasno o prodanem blagu in njegovih lastnostih; pogodba sklenila se je pisмено. Ustni dogovori pa glede kranjskih ježic ne služijo — kakor meni toženec — samo v interpretacijo pogodbe, temveč predrugачijo isto bistveno. Torej se ne sme ozirati na nje (čl. 1. trg. zak. in § 887. obč. drž. zak.). V smislu pisem moral bi pa toženec izročiti ježice sploh, torej se ne more sklicevati na to, da mu

ni bilo mogoče izročiti ježic, ker se je žetev na Kranjskem ponesrečila. A tudi če bi bile trditve toženčeve utemeljene, ne bi prenehala njegova dolžnost dobaviti ježice, ker sta potrdila izvedenca L. in V., da sta kupovala v Ljubljani ježice iz leta 1891. in ker bi moral toženec uže dne 12. septembra 1891. l. vedeti, ali bode mogoče z ozirom na žetev, ki se je imela pričakovati, dobiti kaj ježic ali ne. — Kar se pa tiče vprašanja o visokosti odškodnine, in je-li potreba dokazati dejansko škodo in gledé načina, kako je izračunati odškodnino, mora se uvaževati, da sicer tu ni fiksne kupčije v smislu čl. 357. trg. zak., ker se nima blago izročiti natanko določeni čas, temveč sploh do konca novembra meseca 1891. l. Dalje tudi, ker rok izročitve ni bistveni del pogodbe, in ker je končno tožitelj sam dovolil podaljšani rok. Če se pa sklicuje tožitelj ne glede na to, na čl. 357. trg. zak., ne ovira to njegove zahteve, ker ne velja ta člen samo za fiksne kupčije, temveč tudi za one, katere omenja čl. 355. *ibid.* Dalje obstoji odškodnina v povračilu tega »quod interest«, ter je v stvari sami utemeljeno, da se odškodnina izračuni po diferenci med kupno in tržno ceno, ki jo ima blago v kraju in za časa dolžne izročitve. Izvedenci sicer res niso mogli potrditi, da so imele ježice leta 1891. v Ljubljani tržno ceno. Torej se ne more prisoditi tožitelju zahtevane difference. Ker je pa toženec očitvidno zanemaril svojo dolžnost, pristoji tožitelju v smislu čl. 1. trg. zak. ter §-ov 1293., 1294. in 1295. obč. drž. zak. odškodnina, in sicer mora toženec po čl. 283. trg. zak. in po §-ih 1323. in 1324. obč. drž. zak. tožitelju povrniti istinito škodo in dobiček, ki je tožitelju vsled toženčevega ravnanja odšel, toda le v slučaji, da dokaže tožitelj svojo tirjatev po prisegi. — Tožitelj se dopusti torej po §-ih 214. in 215. o. s. r. do cenilne prisege, ne da bi se skrčila visokost odškodninske svote po sodniku, ker je toženec v obče izpodbijal samo tržno ceno, in ker je izvedenec L. potrdil, da je sam uže večkrat ježice kupoval tudi po 23 gld. stot, in ker, kakor dokaže priloženo uradno potrdilo, ježice niso imele l. 1891. v Ljubljani tržne cene, ker si torej tožitelj ni mogel pridobiti zadostnih dokazil o tržni ceni kupljenega blaga.

Proti tej razsodbi vložil je toženec apelacijo ter združil z njo pritožbo ničnosti. Ničnost se nahaja po njegovem mnenji v tem, da se je prekoračil tožbeni zahtevek, ki ne iztoži odškodnine sploh, temveč le odškodnino, ki se pokaže v diferenci cen; ter v tem, da

se mu je predbacivala malomarnost, ko je vendar ponudil dokaz o tem, da je vse storil, da bi pridobil potrebno množino ježic — in dalje, da se je dopustila prisega, ki ni cenilna, temveč glavna prisega, katere pa tožitelj ni ponudil. Poudarjal je dalje, da se ne more razsoditi na cenilno prisego gledé »quale et quantum« škode, temveč je treba dokazati po drugih dokazilih škodo, a le »quantum« dognati se sme po cenilni prisegi. — Dokaz difference cen se ni posrečil. — Če se pa sploh more ozirati na ceno, se mora v smislu čl. 353. trg. zak. izračuniti srednja cena, to je po izpovedbah izvedencev 18 gld. 60 kr., ali k večjemu 20 gld. 50 kr., katera je torej nižja nego kupna cena 21 gld. Sicer pa je ponavljal, kar je uže v pravdi navedel ter posebno poudarjal, da je ponudil dokaze o tem, da ni zanemarjal dolžnosti dobrega trgovca. Dalje se je pritožil, ker je omenjal prvi sodnik, da bi moral uže 12. septembra 1891. l., to je za časa, ko je sklenil pogodbo, vedeti, kaka bode žetev, ker tega nasprotnik nikoli ni trdil, — ter da je v protislovji z vsebino pravnih spisov, in torej ni res, da bi bil smatral tržno ceno meseca decembra 1891. l. merodajno ter da bi le izpodbijal pravico A-jevo zahtevati diferenco cen, da je temveč izrečno zanikal pravico zahtevati odškodnino sploh. Pritožil se je pa tudi, da se mu je naložilo povrniti troške tožitelju, ne da bi se oziralo na visokost škode, katero bode le-ta potrdil po prisegi (§ 25. zak. z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak.)

Z razsodbo z dne 26. aprila 1893, št. 4348 odbilo je višje deželno sodišče v G. ničnostno pritožbo in apelacijo.

Razlogi.

Ničnostna pritožba ni opravičena v smislu §-a 262. obč. sod. reda. Ne more se namreč smatrati ničnim, da se ni pripoznala merodajno za odmero odškodnine v tožbeni zahtevi omenjena diferenca med kupno in tržno ceno; — ter tudi ne, da se je dopustila v določilo visokosti odškodnine cenilna prisega — in konečno tudi ne, da se je opirala dolžnost plačati odškodnino, češ, da je toženec zanemarjal dolžnosti trgovca. Ničnostno pritožbo je bilo torej zavrniti. Istotako se je morala zavrniti apelacijska pritožba. Po pismu z dne 12. septembra 1891. l., katero je tožitelj lastnoročno podpisal, dokazano je v smislu §-a 113. obč. sod. reda, da je prodal tožitelju 200 met. stotov ježic žetve l. 1891. po 21 gld. stot ter da se je

zavezal, izročiti je v Ljubljani do konca novembra meseca istega leta. Po priznanji je dognano, da teh ježic toženec ni izročil, čeravno mu je A dovolil podaljšani rok do 24. decembra 1891. l. Namesto izpolnitve zahteva A sedaj plačilo odškodnine in sicer v znesku, ki je jednak diferenci med kupno in tržno ceno, ki so jo imele ježice koncem novembra meseca 1891. l. v Ljubljani, ki je baje bila ista do 24. decembra 1891. l. — Dokaz o tem se pa ni posrečil, ker izvedenci niso potrdili višje tržne cene, da celo ničesar ne vedo o tržni ceni ježic v tej dobi sploh. Iz potrdila ljubljanskega magistrata — ki je kot nadzorovatelj mestnega trga opravičen izdajati taka potrdila — z dne 4. januarja 1893. l. razvidi se, da sploh ni bilo za ježice takrat tržne cene. — Torej se ne more ugoditi zahtevku brezpogojno. Da se ne more dognati dokaza o diferenci med tržno in kupno ceno po cenilni prisegi, ni treba dalje razmotrivati, ker je izračunjenje difference cen le posnetek dejanskih dogodkov, tu pa ni take podlage — namreč tržne cene. Pogodbeno pismo glasi se: »izročiti se mora blago do konca meseca novembra leta 1891.« — torej je smel prodajalec B izročiti blago v celi dobi od sklenjene pogodbe do konca meseca novembra l. 1891. Torej to ni fiksna kupčija v smislu čl. 357. trg. zak. ter se z ozirom na določbe čl. 356. in 357. trg. zak. odškodnino ne more omejiti na to diferenco ter izključiti vsak drug način, dognati visokost škode. Vprašanje je torej le, je-li za ta dokaz sposobna cenilna prisega v smislu §-ov 214. c) in 215. obč. sod. r.? To vprašanje se mora potrditi, dognano je namreč, da toženec ni izročil blaga v določenem času, in sploh ne. Tožitelj sme po čl. 283. trg. zak. zahtevati tudi, da se mu povrne dobiček, ki mu je odšel ter se sme dopustiti k cenilni prisegi o škodi, ki se mu je povzročila, ne da bi mu bilo treba še dokazovati, da je, misleč, da bode toženec izpolnil pogodbo, sklenil drugo pogodbo, katere mu potem ni bilo mogoče izpolniti. Če pa ugovarja toženec, sklicevaje se na §-e 878., 1295. in 1296. obč. drž. zak., da se je pogodba sklenila le o kranjskih ježicah žetve l. 1891., izročitev pa ni bila mogoča, ker se je ta žetev povsem ponesrečila — kar je tudi tožitelju naznanil — zavriniti je ta ugovor vsled vsebine sklepnega pisma, ki je po §-u 887. obč. drž. zak. jedino merodajno in katero govori o ježicah žetve l. 1891. sploh, ne da bi se omenila kranjska provenienca ježic. Radi tega se je morala potrditi prvosodna ralsodba, ki dopusti cenilno prisego. Določba o

troških utemeljena je v predpisih §-ov 34. in 26. zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69. drž. zak. ter se z ozirom na dotično toženčevo pritožbo omeni, da se ne more razdeliti tožbene troške po znesku svote, o kateri se bode storila prisega, ker se v vsej pravdi niti ni razpravljalo o kakem delnem znesku iztožene svote.

Toženec vložil je sklicevaje se na § 7. sum. pat., na §-a 262. in 265. obč. sod. r. ter na odločbo najvišjega sodišča z dne 25. julija 1889, št. 8480. Now. zb. IV. 168, ničnostno pritožbo do najvišjega sodišča. — Očividna ničnost, pravi, je v tem, da se sodnik ni oziral na tožbeni zahtevek, dalje da je dopustil cenilno prisego, ki ni ničesar drugega nego glavna prisega, ki se ni niti ponudila niti zavrnila.

Z odločbo z dne 11. julija 1893, št. 6905 odbilo je najvišje sodišče ničnostno pritožbo, uvažujé, da se ni navedlo razloga, ki bi povzročil ničnost razsodb nižjih instanc ter tudi iz spisov ni bilo posneti kak ničnostni razlog.

Dr. S.

b) Oneratio fideicommissi.

Deželno sodišče Lj. dovolilo je z odlokom z dne 23. julija 1892, št. 6309, da se zadolži fidejkomis X sicer ne s svoto 36.000 gld., za katero se je prosilo, ampak samo z zneskom 24.687 gld.; da se izračuni vrednost fidejkomisa, oziroma proste njegove tretjine na podlagi cenilnika, ki se je sestavil povodom obravnave zapuščine prejšnjega posestnika; — ter da se vrši obremenjenje fidejkomisa tako, da se proda dotični svoti primeren del vrednostnih obligacij, ki pripadajo fidejkomisu kot nadomestek svojedobnih graščinskih pravic.

Vsled pritožbe fidejkomisnega posestnika razveljavilo je višje deželno sodišče v G. z odlokom z dne 5. oktobra 1892, št. 8695 prvosodni odlok, uvažujé, da mora sodnik v smislu §-a 237. ces. pat. z dne 9. avgusta 1854, št. 208. drž. zak. zaslišati fidejkomisnega skrbnika in najbližje pričakovalce o tem, je-li vzeti za podlago zadolženja že preje, povodom drugega namena sestavljena cenitev, na to pa šele končno rešiti prošnjo; — uvažujé, da zamore sodišče po §-u 239. l. c. tudi zaslišati imenovane osebe o izračunjanji tretjine, ki se sme zadolžiti, ako smatra

to potrebnim, ter da je uprav v predležem slučaju tako zaslišanje velevažnega pomena, ker je prepirno, kako naj se izračuni ta tretjina. Ukazalo je pa tudi prvi instanci, da mora zaslišati o obeh teh točkah fidejkomisnega skrbnika in pričakovalce, na to pa izdati nov odlok.

V revizijskem rekurzu naglašalo se je pred vsem, da zakon ne zahteva tega zaslišanja, ampak je le prepušča izprevidnosti sodnikovi — da govori § 237. l. cit. le o cenilniku, sestavljenem povodom prejšnjega zadolženja, tu pa da se je upošteval cenilnik, ki se je sestavil pri zapuščinski razpravi, pri katerih se ceni — kakor znano — prav nizko; da bi se moralo navesti glede zaslišanja v visokosti tretjine izdatnejših razlogov, ker le-ta ni zapovedana, temveč se le prepušča sodniku (§-a 239. in 241. l. c.; § 635. obč. drž. zak.; ces. pat. z dne 3. aprila 1787, št. 659. z. j. z.) itd.

Najvišje sodišče potrdilo je izpodbijani odlok z odločbo z dne 30. novembra 1892, št. 13665.

Razlogi.

Sodišču dovoljeno je po §-u 239. ces. pat. z dne 9. avgusta 1854, št. 208. drž. zak, če tudi ni zapovedano, da zasliši o računu sestavljenem po fidejkomisnem posestniku glede tretjine, ki se sme zadolžiti, fidejkomisnega kuratorja in pričakovalce. V le-tem slučaju mora se pa to zaslišanje vršiti uže radi tega, ker gre za fidejkomis, ki je zadolžen še s prejšnjimi tirjatvami, od katerih se še plačujejo depuracije; torej ni cela tretjina prosta in je vrh tega še prepirno, kaj se more vračuniti v še prosti del tretjine in kaj ne.

Zaslišavši imenovane stranke dovolila je prva instanca zadolženje na podlagi prejšnjega cenilnika, akoravno so se izrekli pričakovalci proti vsakemu novemu zadolženju, — z odlokom z dne 27. maja 1893, št. 3465.

Rekurza proti temu odloku ni vložila nobena stranka.

Dr. S.

c) Tekom zapuščinske razprave sme jeden dedič vlagati za zapuščino tožbe v imenu vseh dedičev. (§ 550. obč. drž. zak.)

A. K. prosil je, naj se mu da legitimacija, da sme v imenu zapuščine Josipa K. tožiti Lucijo K. na plačilo v zapuščino spada-jočega zneska 846 gld. s pr.

Okrajno sodišče v Lj. rešilo je to prošnjo z odlokom z dne 24. novembra 1892, št. 26.540 s tem, da je prositelju A. K. potrdilo, da sta se on in sestra njegova Marija omož. T. prijavila na podlagi zakona nepogojno dedičema k polovici zapuščine Josipa K., in da torej predstavljata v smislu §-a 547. obč. drž. zak. zapustnika.

A. K. vložil je ugovor oziroma rekurz, v katerem poudarja, da mu s tem odlokom ni pomagano, — da namreč Marija T. neče tožiti, ker je sama interesovana na način, katerega neče natančneje opisovati; — ter zahteval, naj se določi »per analogiam« §-a 835. obč. drž. zak., se-li toži Lucija K. ali ne.

Višje deželno sodišče je pa zavrglo ta rekurz z odredbo z dne 26. aprila 1893, št. 4095.

Razlogi:

Tu ni slučaja, v katerem se bi moralo prositi v smislu §-a 145. ces. pat. z dne 9. avgusta 1854, št. 208. drž. zak. tekom zapuščinske razprave sodnega dovoljenja. Po §-u 550. obč. drž. zak. smatrajo se dediči gledé skupne dedne pravice jedno osebo, ter so pred prisojilom jeden za vse in vsi za jednega, torej niso samo vsi skupaj opravičeni do tožbe. Z ozirom na to ni zakonitega povoda, da bi se izdala posebna legitimacija za vložitev tožbe. Vsled tega se je potrdil izpodbijani odlok.

Dr. S.

d) Posesti služnostne pravice kolovoza pridobiti se ne more na javnih cestah.

A je posestnik zemljišča vl. št. X kat. obč. K. predmestja v Lj. K temu zemljišču spadajo stavbenske parcele 67, 68 in 69 ter vrt parcele št. 141. Posestvo leži med Š. ulico na mestni strani in državno cesto, ki drži iz Lj. v Trst. Na obeh straneh ima uhod in uvoz. Skozi vrata, ki držé na Tržaško cesto, odvažal in dovažal je A za gospodarstvo itd. potrebne stvari po Tržaški cesti. — Vsled sklepa mestnega zbora Lj. preložila se je Tržaška cesta z dovoljenjem vlade ter se je zgradila prejšnja proga, tako da A ni mogel več voziti, kakor poprej. Vsled tega vloži tožbo radi motenja posesti in prosi, naj se razsodi:

Tožitelj A nahaja se v zadnji dejanski posesti pravice do- in odvažanja z gospodarskimi vozovi skozi vrata pri svojem vrtu ob stari

Tržaški cesti v Lj. in nazaj na svoj vrt ter do svojih se tam nahajajočih gospodarskih poslopij. Tožena mestna občina Lj. motila je tožitelja v tej posesti s tem, da mu je naznanila s pismom z dne 21. novembra 1891, št. 22339, da se bo preprečil tožitelju uhod skozi omenjena vrata, posebno pa s tem, da je dala napraviti na stari Tržaški cesti take ograje, da tožitelj ne more več izvrševati voženj skozi vrata od svojih zemljišč in nazaj. Vsled tega se toženka obsodi, da mora pripoznati vse to, postaviti vse v prejšnji stan, posebno odstraniti navedene ograje, ter opustiti v obče vsako jednako motenje tožiteljeve posesti pravice dovažanja in odvažanja, sicer bi zapala za vsak slučaj globa.

Okrajno za m. del. sodišče v Lj. odbilo je ta tožbeni zahtevki in ugovor toženke, da so sodišča v razsojo te zadeve nepristojna, z odlokom z dne 31. decembra 1892, št. 29966.

Razlogi.

Toženka ugovarja pred vsem absolutno nepristojnost sodišč, ker je predmet pravde javna cesta, oziroma raba javne ceste; — le-ta pa spada v področje javne uprave, torej v delokrog političnih oblastev. Ta ugovor ni utemeljen, ker je bil del stare Tržaške ceste v Lj. za kateri se gre, po lastnih navedbah toženke opuščen kot javna državna cesta in njej izročen. Ta del spada torej v občinsko imetje, torej je osebno imetje tožene mestne občine. Tožitelj izvaja pa svoje posestne pravice le iz zasebnega pravnega naslova, ne pa iz naslova javnega prava. V razsodilo glede zasebnih pravic pristojna so pa le sodišča, ne pa upravna oblastva. Pri meritoričnem razsojevanji te pravde ozirati se je po §-u 5. ces. nar. z dne 24. oktobra 1849, št. 12. drž. zak. jedino le na razpravo in dokaz zadnje dejanske posesti in motilnega dejanja. V prvem oziru priznala je tožena občina, da je izvrševal tožitelj na po njem navedeni način potrebne vožnje na svoj vrt in iz njega. Ugovarjala pa je, da tožitelj s tem ni izvrševal kakih posestnih pravic, ker je rabil le javno cesto in le tako, kakor je dopuščena raba vsakemu državljanu. S tem torej — pravi — ni zamogel dobiti nobene servitutne pravice in celo izvrševati posest take pravice. Tožitelj zanikal je, da je dotični del javna državna cesta, da bi bil v splošni rabi, ter trdi, da je rabil to cesto iz zasebnega naslova. Da je pa bila prepirna cesta

res javna Tržaška cesta, je popolnoma dokazano po sodnem ogledu, po obrisu, po zemljeknjižnem izpisku in po priloženi naredbi deželne vlade. Dalnjega dokaza z ozirom na te javne listine ni treba. — Po opuščenju tega dela stare Tržaške ceste je pa prenehal tudi njegov značaj kot državna cesta. Vendar je pa ostala raba po lastnih tožiteljevih navedbah še jednaka, do časa, ko se je zaprla z ograjami. Ugovor toženke je opravičen, ker gotovo ne presega pri javnih cestah jedina izvršba rabe istih — v tem slučaju vožnje po državni cesti — splošne pravice vsacega državljana in tudi tujca v smislu §-a 287. obč. drž. zak. Jediní ta faktor pa ne more utemeljevati posesti, za katero je vender potrebno, da ima dotična oseba tudi namen, stvar ali pa pravico pridržati kot sebi lastno (animus rem sibi habendi § 309 obč. drž. zak.). Dalje je posebno za posest pravice potrebno, da rabi opravičenec tujo reč s privoljenjem njenega lastnika ali posestnika v svojo korist. (§ 313 l. c.) Tožitelj niti trdil ni niti dokazal, da bi bil tožiteljevi rabi pridružil se zasebno-pravni znak, torej se tu ne more reči, da bi bil v dejanski posesti zahtevane pravice. Izvršba pa v tem slučaju še nikakor ni »posest«. Tožba mora se torej odbiti že iz tega razloga. Drugo vprašanje v posestnih pravnah je motilno dejanje. Tožitelj utemeljuje tožbo svojo v tem oziru prvič na prej omenjeno pismo in drugič na to, da se je cesta zaprla z ograjo pri K. ulicah. — Tožena občina prizna istinitost pisma, katero se je odposlalo v smislu sklepa občinskega zbora, — ugovarja pa, da bi bilo to pismo sposobno za motenje posesti. Ne oziraje se na to, da veljajo glede oskrbljevanja in užitka javnega blaga in imetja posebne upravne naredbe in bi zamogel tožitelj dognati svoja pravna sredstva tudi proti dotičnemu sklepu; — se še ni motilo s pismom faktično nikake vožnje. Kar se pa tiče družega dejanja — da se je namreč zaprla cesta z ograjami — ugovarja občina, da jej primankuje pasivne tožbene legitimacije ter zanikuje, da je ona učinila to ali pa kdo drug na njen ukaz. — Tožitelju bi bilo torej doprinesiti dokaze. — Ponudil je sicer v dopolnitni razpravi dokaz po pričah. Pri naroku odločenem za zaslišanje teh prič je pa sam odpadel od tega dokazila. Torej je ostala ta okoliščina nedokazana. Na dokaz pa, ki ga je ponudila toženka in ki se je tudi izvršil, se ni treba ozirati, ker bi moral tožitelj dognati dokaz, česar ni storil. S tem je pa ta ugovor toženke tudi povsem

utemeljen in obvelja. Toženka pa ugovarja dalje, da se to dejanje ne more smatrati motilnim, ker je tožitelj vkljub ograje lahko vozil, da mu nihče tega ni branil, ter da bi lahko dobil ključ za ključavnico pri ograji pri stavbinski družbi, katera je ograjo postavila. Pri sodnem ogledu in po izpovedbah prič M. N. in O. se je pa dognalo, da ograja ni bila nikdar zaklenjena s ključavnico, temveč le s prečnico, katero je vsakdo zamogel odpirati, — torej tudi tožitelj, ki je torej tudi lahko vozil. Dalje je potrdila priča O., hlapec tožiteljev, da je vozil brez ovire skozi ograjo, ker mu ni bilo ničesar drugega storiti, — nego odpreti prečnico, ki se vrti v tečaji. Torej tudi v tem oziru ne more biti govora o motenji tožiteljeve »posesti«. Slednjič mora pa biti vsako posestno motenje samolastno (§ 339. obč. drž. zak.) Tudi tu je pa dokazano po prilogah in' pričah K. in M., da se je preložila Tržaška cesta s privoljenjem deželne vlade. Torej ni bilo samolastno opuščenje in zapora stare ceste, ker je le konsekvntni nasledek predrugačene cestne proge. Iz navedenih razlogov morala se je tožba odbiti.

Tožiteljev rekurz zavrglo je višje deželno sodišče v G. z odločbo z dne 22. februarja 1893, št. 1983, sklicevaje se pred vsem na stvari in zakonu prikladne razloge prvega sodnika, katerim je z ozirom na rekurzne navedbe le še pripomnilo, da ni mogel povzročiti dekret (pismo) mestnega magistrata z dne 21. novembra 1891, št. 22330 motenja posesti, ker tožitelj ni mogel nikdar si pridobiti posesti služnosti do- in odvažanja na javnej državnej cesti, in ker ni izgubil opuščeni del Tržaške ceste, dokler se ni dejanski zaprla znaka javne prometne proge, in se je po pričah dokazalo, da se cesta dejanski ni zaprla nikdar in da tožitelj ni bil oviran pri izvrševanju za gospodarstvo potrebnih voženj.

Dr. S.

Iz upravne prakse.

Certifikat v smislu §-a 69., 4. lit. a) navodila k vojnemu zakonu o moralni sposobnosti za vstop v vojsko kot jednoletni prostovoljec odreči sme se le iz določno v §-u 24. voj. zak. navedenih razlogov.

Fran H. st. iz Sv. Kr. prosil je imenom svojega sina Frana H. ml. pri okrajnem glavarstvu na Krškem, naj se izda sinu cer-

tifikat, ki se mora v smislu §-a 69., 4. lit. a) navodila k vojnemu zakonu priložiti prošnji za vstop v vojsko kot jednoletni prostovoljec.

Okrajno glavarstvo na Krškem odbilo je prošnjo z odločbo z dne 5. januarja 1893, št. 314 iz naslednjih razlogov:

Fran H. ml. kaznovan sicer ni bil radi hudodelstva, ali radi pregreška ali prestopka iz dobičkaželjnosti ali pa radi pregreška proti javni nravnosti. Obsojen je pa bil radi demonstracij proti uradniku okrajne politične oblasti ter radi motenja javnega miru in reda po §-u 11. cesarske naredbe z dne 20. aprila 1854, št. 96. drž. zak. na dva dni zapor. V tej kazenski obravnavi pokazalo se je, da Fran H. ml. nima onega spoštovanja in one pokorščine, kakor jih mora vsakdo imeti v državi napram zakonom in javnim od cesarja in države postavljenim funkcionarjem. Iz teh razlogov okrajno glavarstvo ne more dati Franu H. ml. uradnega potrdila, da ima moralno sposobnost, da bi vstopil z neko prednostjo v vojsko, ker je ves njen obstanek odvisen od tega, da se podreja poveljnikom, in odvisen od brezpogojne poslušnosti.

Proti tej odločbi vložil je Fran H. st. rekurz ter v njem poudarjal, da so razlogi odločbe v protislovju z besedilom zakona, kateri določuje, da se sme zahtevani certifikat odreči samo onim, ki so bili kaznovani radi hudodelstva, radi pregreška ali prestopka iz dobičkaželjnosti ali pa radi pregreška proti javni nravnosti. Nasprotujejo pa tudi z namenom, kateri ima zahtevani certifikat. Namen, ki se hoče doseči z zahtevo, da se priloži prošnji zahtevani certifikat, je samo ta, preprečiti, da ne vstopijo kot jednoletni prostovoljci v vojsko mladeniči, kateri so vsled svojega življenja nevredni, da bi se imenovali častniki.

Deželna vlada kranjska odbila je pa ta rekurz z odločbo z dne 17. marcija 1893, št. 3401 in sicer iz sledečih razlogov:

§ 69., 4. lit. a) navodila k vojnemu zakonu sicer določuje odločno one slučaje, v katerih se ne sme dati potrdilo o moralni sposobnosti za službo jednoletnega prostovoljca. Vendar nikakor ne določuje, da bi se moralo tako potrdilo dati, če prositelj ni zakrivil nobenega tam naštetih kaznivih dejanj. Iz tega sledi, da ima politična oblast sama preudarjati, ako ima prosilec z ozirom na svoje moralno obnašanje one sposobnosti, katere se smejo zahtevati od prosilcev, oziraje se na namen, kateri se je hotel doseči z napravo jednoletnih prostovoljcev. Namen te naprave je dvojni.

Prvič hotelo se je s tem olajšati onim, ki so višje izobraženi in katerim se v nravnem oziru ne more ničesar očitati, izpolnitev vojne dolžnosti, ter jim omogočiti, da jim ni treba predolgo pretrgati svoje študije ter da se morejo preje posvetiti svojemu poklicu, kakor bi mogli to storiti, ko bi morali služiti tri leta pri vojaki. Drugič hotelo se je s tem pridobiti za vojsko one, kateri so vsled svoje višje izobrazbe in svoje nravnosti sposobni za častniško službo in so torej poklicani, da se imenujejo rezervnimi častniki, kolikor jih potrebuje vojska. V smislu te naprave je torej, da zadobe to olajšavo samo oni, pri katerih je poroštvo, da bodo te olajšave vredni tudi v moralnem oziru in od katerih se sme pričakovati, da izpolnijo namen te naprave, namreč da se vzgoje dobrimi rezervnimi častniki. Nasprotno morajo se pa odvrčati vsi oni, kateri ne dajo vsled svojega obnašanja onega poroštva, ampak so s svojim vedenjem, katero se ne strinja z zakoni morale, pokazali, da nimajo sposobnosti za to napravo. Iz poizvedeb prepričala se je pa deželna vlada, da Fran H. ml. v moralnem oziru ne zadostuje tem zahtevam in se je torej morala potrditi odločba prve instance.

Na ministerjalni rekurz je pa ministerstvo za deželno brambo z odločbo z dne 3. junija 1893, št. 9472 pre naredilo odločbi nižjih instanc in odredilo, da se mora Franu H. ml. izdati zahtevani certifikat in sicer iz le-teh razlogov:

Po § u 24. vojnega zakona izključeni so od olajšave službe jednoletnih prostovoljcev, čeravno dokažejo potrebno izobrazbo oni, kateri so pravomočno obsojeni radi hudodelstva ali radi pregreška ali prestopka iz dobičkaželjnosti ali radi pregreška proti javni nravnosti. Ker je določba zakona tako točna, se nikakor ne sme pri tolmačenji raztegniti. Torej nikakor ni pripuščeno, da razsojujejo oblastva po svojem preudarjanji, ali naj dajo certifikat, kakor je določen v §-u 69., 4. lit. a) navodila k vojnemu zakonu, ali ga naj odrekó. Nasprotno dati se mora tak certifikat v vsakem slučaju, ako ni nobenega v zakonu navedenega razloga, vsled kojega je prosilec izključen, in ako prosilec ni izgubil pravice do te olajšave vsled tega, da je zamudil oglašiti se pri naboru. (§ 25. voj. zak.)

Književna poročila.

Mjesečnik pravnčkoga društva u Zagrebu prinaša v br. 7. za mesec julij sledeče razprave: Treba li za t. zv. tabularnu dosjeloš fizični posjed? Razpravljaj v skupščini dne 31. maja 1893 l. dr. F. J. Spevec. — Nješto o javnosti, neposrednosti i ustmenosti postupka i o teoriji slobodnoga uvažanja dokaza. Nastavak. — Prilog nauci o patronatskom pravu, kada se župa, osobito patronatska razdeli. Napisal prof. dr. L. M. — V br. 8. za mesec avgust pa: Treba li za t. zv. tabularnu dosjeloš fizični posjed. Svršetak. — Ograničenje osobne slobode po kaznenom postupniku od 17. svibnja 1875. osobitim obzirom na predizvide i iztragu. Piše Franjo Haludi. — U koliko spadaju vode iz rudnikâ pod rudarski zakon. Napisao Hektor Catinelli-Obradich.

Leitfaden der Verfassungskunde der österr.-ung. Monarchie. — Von Dr. Burkhard. — Dunaj. 1893. — Manz. — 139 str.

Militärrechtliche und militäretische Abhandlungen mit Berücksichtigung der Gesetzgebung Oesterreich-Ungarns, Deutschlands, Frankreichs, und Italiens von Dr. Emil Dangelmaier, k. u. k. Majorauditor. — Dunaj. 1893. — Braumüller.

Der Offenbarungseid im österr. Executionsverfahren nach dem Gesetze v. 16. März 1884, R. G. Bl. Nr. 35. Dr. Franz Josef Schulz. — Dunaj. 1893. — Perles. — 1 gld. 20 kr.

An international extradition case, by John C. Richberg, Member of the Chicago Bar, Counsel for Austro-Hungarian Monarchy. — Chicago. 1893.

To delo seznani nas s težavami, katere je imel zastopnik avstrijskega konzulata Richberg povodom obravnav radi izročitve znanega ponarejevalca menjic Adutta od strani Zjedinjenih držav ameriških.

Die Kaiserlichen Verordnungen mit provisorischer Gesetzeskraft nach österr. Staatsrechte. — Dr. Lud. Spiegel. — Na Dunaji. 1893. — Tempsky.

Das private Wissen des Richters. — Dr. Fr. Stein. — Leipzig. 1893. — Hirschfeld.

Zoll- und Staatsmonopolordnung nebst Zollgesetz und Vorschriften, betreffend die Statistik des auswärtigen Handels, sowie nebst allen Durchführungsbestimmungen hiezu nach dem gegenwärtigen Stande der Gesetzgebung aus dem Gesetzmater. u. d. Literatur erläutert von Theodor Eglauer. — Na Dunaji. 1893. — M. Perles. XVI. in 596 str.

Staatsschuldentilgung und Staatsbankrott. — Dr. Alois Köner. — Na Dunaji. 1893. — Manz. 104 str. v 8°.

Fromme's österr. Juristen-Kalender 1894. — Redigirt Dr. Josef Frühwald. — Na Dunaji. — V platno vezan 1 gld. 60 kr.

Deželni zakonik za vojvodino Kranjsko. Leto 1892. (Dalje.) — VIII. kos. Izdan in razposlan 2. septembra 1892. 10. Razglasilo c. kr. deželne vlade na Kranjskem z dne 27. avgusta 1892. l., št. 2429/pr. o pokritji nedostatka pri deželnem zakladu za l. 1892. 11. Zakon z dne 13. avgusta 1892. l., veljaven za vojvodino Kranjsko brez deželnega stolnega mesta Ljubljane, s katerim se prenarejata §a 3. in 13. deželnega zakona z dne 24. aprila

1888. leta, dež. zak. št. 12, zadevajočega uravnavo zdravstvene službe v občinah. — IX. kos. Izdan in razposlan 13. septembra 1892. 12. Zakon z dne 24. avgusta 1892. l., veljaven za vojvodino Kranjsko, o gradbi nove okrajne ceste iz Podpeči do „Dolgega grabna“, kjer se spoji z nekdanjo po sklepu deželnega zbora z dne 22. novembra 1890. l. mej okrajne ceste uvrščeno, v ozemlju mesta Ljubljanskega in občine Tomišelj ležečo gospodarsko potjo. — X. kos. Izdan in razposlan 29. septembra 1892. 13. Zakon z dne 13. septembra 1892. l., o oprostitvi novih stavb s stanovanji za delavce od doklad k domovni stanarini in k 5°/₁₀ nemu davku od čistega stanarinskega dohodka. (Konec prihodnjič.)

Državni zakonik v slovenski izdaji. Leto 1892. (Dalje) — Kos III. Izdan in razposlan dne 14. januarja 1892. 5. Ukaz ministerstva za finance in trgovino z dne 29. novembra 1891. l., da se odpravlja prigledna zaveznost svilenega blaga. 6. Zakon z dne 22. decembra 1891. l. zastran ustanovitve zdravniških zbornic. 7. Razglas finančnega ministerstva z dne 7. januarja 1892. l. zastran združenja pristanskih in pomorsko-zdravstvenih opravil v Baški s tamkajšnjo malo colnijo. — Kos IV. Izdan in razposlan dne 30. januarja 1892. l. 8. Razglas ministerstva za finance in trgovino z dne 29. novembra 1891. l. zastran ustanovitve colne podružnice s pristansko in pomorsko-zdravstveno službo v Povji (na otoku Brači). 9. Dopustilnica z dne 16. decembra 1891. l. za dolenjski železnici. 10. Zakon z dne 8. januarja 1892. l. o napravi železnice iz Vodňan v Prachatice. 11. Zakon z dne 8. januarja 1892. o napravi železnice iz Strakonice v Vimperk. 12. Ukaz pravosodnega ministerstva z dne 15. januarja 1892. l., zastran izvrševanja civilnosodnih razsodb sodišča kneževine liechtensteinske. 13. Razglas finančnega ministerstva z dne 21. januarja 1892. l., da se mali colniji II. razreda v Neuhausenu in Mühlbachu izpremenita v colnijski podružnici. 14. Ukaz c. kr. ministerstev za notranje stvari, pravosodje, trgovino in poljedelstvo z dne 27. januarja 1892. l., zastran živinozdravstveno-policijskih naredeb v uredbo prometa s prašiči iz Galicije. — Kos V. Izdan in razposlan dne 31. januarja 1892. 15. Trgovinska in colna pogodba z dne 6. decembra 1891. l. med avstrijsko-ogerskim in cesarstvom nemškim. 16. Dogovor o živinskih kugah z dne 6. decembra 1891. l. med avstrijsko-ogerskim in cesarstvom nemškim. — Kos VI. Izdan in razposlan dne 31. januarja 1892. l. 17. Trgovinska in plovstvena pogodba z dne 6. decembra 1891. l. med Avstrijsko-Ogerskim in Italijo. — Kos VII. Izdan in razposlan dne 31. januarja 1892. l. 18. Trgovinska pogodba z dne 10. decembra 1891. l. med Avstrijsko-Ogerskim in Švico. — Kos VIII. Izdan in razposlan dne 31. januarja 1892. l. 19. Ukaz ministerstev za finance in trgovino z dne 31. januarja 1892. l. zastran izvršitve nekaterih določil v trgovinskih pogodbah, ki s 1. dnem februarja 1892. l. zadobe veljavo in moč, in v trgovinski in colni pogodbi s cesarstvom nemškim in v trgovinskih in plovstvenih pogodbah z Italijo in Belgijo z dne 6. decembra 1891. l. in pa v trgovinski pogodbi s Švico z dne 10. decembra 1891. l. (Drž. zak. št. 15., 17., 22., 18.). (Dalje prihodnjič.)

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. septembra 1893.

— (Iz kronike društva „Pravnika.“) V zadnji številki priobčili smo odborovo vabilo na društveni izlet. Kakor smo poročali, sklenil je odbor, da se priredi letošnji izlet, ki je bil četrti, kateri se je priredil po našem društvu, na Bled in sicer oziraje se na to, da je društvo v zadnjih dveh letih izletelo uže na Primorsko in Štajersko ter ker sploh doslej še ni bilo društvenega izleta na Gorenjsko, kjer je veliko število „Pravnikovih“ članov. S tem ukrepom ustreči je hotel odbor mnogostranski želji, posebno pa onim društvnikom, kateri še niso imeli prilike občudovati veličastne gorenjske planine in prekrasni Bled. Odborovemu vabilu odzvalo se je res izvanredno veliko število članov ter svojo udeležbo oglasilo toliko „Pravnikov“, kakor doslej še za noben izlet. Akoravno je bilo vreme zadnje dni pred izletom silno neugodno, vsled česar so izostali nekaterniki, ki so uže oglasili se, zbralo se je dne 3. t. m. zjutraj na državnem kolodvoru okolu 50 Ljubljanskih in nekateri člani iz Dolenjske in Notranjske, da se popeljejo v Lesce. Na državnem kolodvoru pridružili so se še pravniki, ki so prihiteli iz Štajerske na izlet. Vsi skupno vstopili so v vozove, kateri so bili pripravljeni za izletnike. Med potjo pozdravljali so izletnike gorenjski tovariši ter se jim pridružili skoro polnoštevilo, tako da je dospelo v Lesce skoro 70 društvnikov. Iz Lesce odpeljali so se takoj po prihodu izletniki na Bled, kjer jih je pričakoval načelnik Blejskega kopališča g. dr. A. Mosché ter župan g. I. Peternel na čelu občinskega zastopa, raz mnogo hiš plapolale so pa v pozdrav gostom narodne trobojnice. Ko so prišleci stopili iz vozov, pozdravil jih je najprvo v imenu Blejskega kopališča g. dr. A. Mosché, a potem v imenu občine župan g. I. Peternel. Srčnima pozdravoma zahvalil se je društveni predsednik g. dr. A. Ferjančič. Po zajutreku v hotelu „Lujizina kopel“ razšli so se društvniki ter se večinoma odpeljali po jezeru, nekaterniki krenili so pa v Radovensko sotesko. Ob polu 2. prišel je skupen obed v hotelu „Lujizina kopel“, katerega so se udeležile tudi nekatere dame in Blejski g. župan. Z veseljem navdajati je moral vsakega udeleženika pogled na mnogobrojno in odlično družbo. Ker so namreč prišli še s poludanskim vlakom nekateri pravniki, zbralo se je pri obedu nad 70 članov. Zastopani so bili pravniki iz vseh slovenskih dežel in zastopniki vseh pravniških stanov. Posebno opazati je bilo z veseljem, da se je izleta udeležilo tudi večje število pravnikov upravne stroke. Društveni načelnik in stoloravnatelj gosp. dr. Andrej Ferjančič pozdravil je prvi navzočnike ter želeč, da bi se razvijalo društvo „Pravnik“ vedno bolj in bolj, napil vsej družbi. Za njim zahvalil se je v imenu gorenjskih pravnikov g. dr. Josip Bizjak društvu, da je obiskalo tovariše na Gorenjskem. Za tem govorom vrstile so se še razne napitnice ter je pozdravil gosp. Luka Svetec navzočnega Blejskega župana gosp. I. Peternela kot zastopnika občine, gosp. J. Kersnik napil je Ljubljanskemu županu g. P. Grasselliju, g. dr. J. Hrašovec slovenski

domovini in g. K. Pleško navzočnim damam. Med napitnicami zabavali so se izletniki med seboj, sklepala so se nova znanja in obnavljala stara prijateljstva. Društveniki-pevci razveseljevali so pa družbo z narodnim petjem. Po banketu razšli so se izletniki, občudovat še jedenkrat Blejsko jezero in njegovo divno okolico. Toda prekmalu prišel je čas ločitve in odpraviti se je bilo treba zopet v Lesce, da so se udeleženci odpeljali z vlakom v Ljubljano. Izlet ostal pa bode vsem gotovo v trajnem spominu in s ponosom ga smemo zabeležiti v društveno kroniko, ker vsako leto se množeča udeležba pri izletih priča, da pridobiva naše društvo vedno več simpatij, in da si je društvo tudi s tem izletom pridobilo novih prijateljev.

— (Odlikovanje.) Dvorni svetnik in predsednik trgovinskega in pomorskega sodišča v Trstu Josip Zencovich odlikovan je povodom svojega upokojenja z viteškim križem Leopoldovega reda.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: ministerski tajnik pri pomorskem oblastvu v Trstu dr. Peter vitez Rešetar svetnikom pri pomorskem oblastvu v Trstu; prov. okr. komisar Alfons Pirc definitivnim okrajnim komisarjem, vladni koncipist Viljem baron Rechbach okrajnim komisarjem in konceptni praktikant Ernest baron Schöninger vladnim koncipistom; avskultant v Ljubljani dr. Viljem Janežič sodnim pristavom v Metliki; bivši bosanski avskultant Karol Sturm avskultantom za Kranjsko; finančni konceptni praktikant dr. Iv. Podnebšek v Ljubljani finančnim koncipistom. — Premesčen je sodni pristav Alojzij Kessler iz Metlike v Krško. — Notarski kandidat v Kočevji Julij Thurn imenovan je notarjem v Logatcu.

— (Cestni red za Kranjsko.) Deželni zakonik kranjski objavlja v dne 11. avgusta t. l. izdanem XV. kosu pod št. 24. razglas deželne vlade kr. z dne 28. junija 1893. l., s katerim se izda na podlagi zakonov z dovoljenjem ministerstva n. z. provizoričen cestni red, veljaven za državne ceste na Kranjskem.

— (Vrednostni papirji), ki se morajo sodno shraniti, smejo se glasom naredbe pravosodnega in finančnega ministerstva z dne 21. junija 1893, št. 103. drž. zak. shranjevati odslej v smislu čl. 71. z zakonom z dne 21. maja 1877, št. 51. drž. zak. določenih pravil pri avstrijsko-ogerski banki mesto pri sodnem depozitnem uradu, in sicer pri depozitnem oddelku te banke. Vrednostni papirji pošiljajo naj se po pošti ali pa oddajo osebno. Upravičene so pa tudi vse bančne podružnice vsprejemati papirje ter je pošiljajo brezplačno na Dunaj na troške in nevarnost deponenta.

— (Društvo kranjskih, štajerskih in koroških notarjev) zborovalo je dne 8 septembra t. l. v Celovcu. Zborovanja udeležilo se je skupaj 36 članov in sicer 11 štajerskih, 2 kranjska in 23 koroških. Prihodnje zborovanje bode oziraje se na to, da priredi drugo leto „društvo avstrijskih notarjev“ glavno skupščino v Gradcu, še-le leta 1895. in sicer se bode zborovalo v Celji.

Pregled pravosodstva.

123. Soproga, ki se neče podvreči lahki operaciji, da se odpravi vaginizem (omogoči conjunctio membrorum) ne izpolnjuje zakonske dolžnosti. Zakon se pa ne more razveljaviti iz razloga „impotentiae coeundi“.

R. z dne 20. julija 1893, št. 7260. J. B. št. 35 ex 1893.

124. Za odpoved iz ženitne pogodbe izvirajoče dedne pravice ni treba notarskega zapisa.

R. z dne 28. junija 1893, št. 7291. J. Bl. št. 33 ex 1893.

125. Indosant, ki ne zapiše v indosament kraja (čl. 47. m. z.), plača stroške, če tudi ni prejel notifikacije (čl. 45. l. c.).

R. z dne 2. majnika 1893, št. 5035. J. M. 923.

126. Poravnava, katero je sklenil z meniškim upnikom le akceptant, ne oprostí ostale meniške dolžnike.

R. z dne 9. majnika 1893, št. 5076. J. Bl. št. 35 ex 1893.

127. Če se dokaže, da se je pred prejemom fakture sklenila druga pogodba, katere vsebina se ne strinja s fakturo, ne izgubi ta pogodba svoje veljave, akoravno se je vsprejela faktura brez ugovora.

R. z dne 22. marca 1893, št. 3319. G. Z. št. 33. ex 1893.

128. V smislu čl. 347. trg. z. naznaniti se mora vsaj v obče, kake nedostatke se je našlo pri blagu. Nedostatki, ki se niso takoj navedli, se tudi pozneje ne smejo navesti.

R. z dne 19. aprila 1893, št. 4283. J. M. 913. G. Z. št. 33 ex 1893.

129. Za izvršilo v smislu 4. odst. §-a 60. zak. z dne 9. aprila 1873, št. 70. drž. zak. prositi je pri konkurznem sodišči.

O. z dne 27. junija 1893, št. 7433. G. Z. št. 35 ex 1893.

130. Da se izposluje izvršilo na podlagi sodne poravnave, ni treba, da se bi le-ta sklenila vsled poprejšnje tožbe ali obravnave.

O. z dne 27. junija 1893, št. 7702. G. Z. št. 35 ex 1893.

131. K troškom, navedenim v §-u 16. zem. z. spadajo tudi troški izvršilne sekvestracije.

O z dne 6. aprila 1893, št. 3970. J. M. 908. G. Z. št. 35 ex 1893.

132. Dolus subsequens ne provzroča, da postane poprejšnje odvetje tuje reči tatvina.

R. z dne 20. junija 1893, št. 1748. J. M. 927.

133. Tudi v slučaju §-a 131. k. z. mogoč je poskus.

R. z dne 18. majnika 1893, št. 3999. J. M. 926.

134. Pojem „škoda“ v §-u 101. k. z. ne omejuje se samo na lastnino; oškodujejo se lahko tudi druge pravice (§ 197. k. z.); tudi oviranje oblaštva, da ne more izvršiti po zakonu uradni čin, spada v ta pojem.

R. z dne 9. januvarija 1893, št. 14699. J. Bl. št. 20 ex 1893.

135. Po §-u 327. k. z. kaznuje se tudi oni, kdor ima več tiskarskih strojev, kakor se mu je dovolilo.

R. z dne 29. marcija 1893, št. 3548. J. M. 907.

136. Da se zakrivi kaznivega dejanja po §-u 506. k. z., ne zadostuje, ako se zapelje z obljubo zakona. Treba je temveč, da se brani obdolženec brez poviada izpolniti svojo obljubo.

R. z dne 18. aprila 1893, št. 4338. G. Z. št. 33 ex 1883.

137. Pregarjanje v smislu §-a 11. odst. 2. tisk. z. vsebuje tudi pregarjanje po §-u 11. odst. 1. ibid.

R. z dne 23. aprila 1893, št. 2765. J. M. 922.

138. Oziraje se na to, da zapreti § 2. zak. z dne 25. maja 1883, št. 78. drž. zak. fakultativno ostri zapor, ne da bi se navedle posebne otežujoče okolščine, je rok zastaranja v §-u 1. navedenih dejanj jedno leto. Da se zakrivi omenjenega kaznivega dejanja, ni treba, da dolžnik razun zarubljenega ne poseduje nobenega imetja.

R. z dne 11. februvarija 1893, št. 14107. G. Z. št. 21 ex 1893.

139. Z določili §-ov 211. do 214. k. p. r. se ne vjema, ako naroči sodišče druge instance, ki razsojuje o prizivu proti obtožnici, nižjemu sodišču, da se popolni preiskava, mesto da bi začasno zavrnilo obtožnico.

R. z dne 29. marcija 1893, št. 3587. J. M. 901.

140. Iz določila §-a 246. odst. 2. k. p. r., — da so dokazila vkupna, — se nikakor ne sme sklepati, da sme tudi sodišče, če smatra dokazilo brez pomena, samo tedaj dokazilo odkloniti, če so zadovoljne s tem pravdne stranke.

R. z dne 17. februvarija 1893, št. 15252. G. Z. št. 26 ex 1893.

141. Pritožbi v smislu §-a 2. zak. z dne 31. decembra 1877, št. 3. drž. zak. ex 1878 priložiti se mora vrnena pritožba ničnosti. Če se tega ne stori, akoravno se je to od njega zahtevalo, zavrniti je pritožbo.

O. z dne 24. majnika 1893, št. 6024 G. Z. št. 35 ex 1893.

142. Ako se kdo obsodi radi krive izpovedbe pred sodiščem (§ 199. a) k. z.), ne sme se ob jednom izreči, da je obsojenca postaviti pod policijsko nadzorstvo (§-a 4. in 5. zak. z dne 10. maja 1873, št. 108. drž. zak.) ker sme sodišče samo izreči, da se obsojenec sme postaviti pod policijsko nadzorstvo, to razsodbo pa smejo izvršiti v smislu §-a 7. nav. zak. samo politična oblastva. V §-u 5. zak. z dne 10. maja 1873, št. 108. drž. zak. naštetih so tudi določno zločini, vsled kojih se sme postaviti obsojenec pod policijsko nadzorstvo.

R. z dne 2. julija 1892, št. 6261. J. Bl. 37 ex 1893.

143. Besedilo §-a 200 k. z. znači, da tudi pri goljufiji, kakor pri tatvini in drugih kaznivih dejanjih proti premoženju zadostuje „dolus eventualis“, da se upošteva škoda, ki se je provzročila.

R. z dne 4. februvarija 1893, št. 14953. G. Z. 35 ex 1893

Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, štev. 5 v Gospodski ulici; upravništvo pa na Križevniškem trgu štev. 7.

Naznanilo.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih. I. Obrazci k občnemu sodnemu redu I. zvezek.

Ta knjiga, katera se dobiva v „**Narodni tiskarni**“ in pri g. **A. Zagorjanu** velja 1 gld. 40 kr., po pošti sprejeta pa 1 gld. 50 kr.

Kazensko-pravdni red

z dne 23. maja 1873 šte. 119 državnega zakonika

z dodanim

zvršitvenim propisom

in

drugimi zakoni in ukazi kazenski
postopek zadevajočimi.

— I. natis. Izdalo društvo „Pravnik“ v Ljubljani.
Natisnila in založila „Národna Tiskarna“.

 Dobiti je v „**Národni Tiskarni**“ v Ljubljani.
Cena elegantno vezani knjigi za člane društva „Pravnik“ je
2 gld. 50 kr., za nečlane 2 gld. 80 kr., s pošto 15 kr. več.

